

Sloupy víry – Odpuštění hříchů

Slova o „odpuštění hříchů“ se ve vyznání víry objevují hned po slovech o Duchu svatém a o církvi. Není to náhoda. Vzkříšený Pán říká apoštolům: „Přijměte Ducha svatého! Komu hříchů odpustíte, tomu jsou odpuštěny; komu neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou“ (Jan 20, 22-23). To je samotné jádro. Kristus smířil svět s Bohem skrze svůj kříž a zmrtvýchvstání. Jednou provždy. Ale toto smíření potřebuje každý z nás, kdo jsme hříšní. Proto Duch svatý „rozdává“ odpuštění hříchů mezi jednotlivce. Dělá to prostřednictvím církve: slovem Evangelia, svátostmi a službou kněží.

Když se mluví o odpuštění hříchů, hned myslíme na svátost smíření, na zpověď. Ale nemusí tomu tak být. Citovaná slova z Janova evangelia platí především o křtu! Křest je tedy první a základní svátost odpuštění hříchů, jak nám to připomíná Katechismus katolické církve (KKC 985). V nedělní mši svaté vyznáváme pokaždé: „vznávám jeden křest na odpuštění hříchů“. Svátost smíření nám tedy vrací zpět milost, kterou jsme získali ve křtu, dovoluje nám návrat k této čistotě našeho srdce obmytého vodou křtu.

Druhá šance

Abychom to správně pochopili, musíme se trochu vrátit do dějin církve. V Novém zákoně čteme, že křtu musí předcházet radikální změna života. Od kandidáta se tedy vyžadovaly dvě věci: obrácení a vyznání víry. O Letnicích svatý Petr ukončil svoji promluvu výzvou: „Obraťte se a každý z vás ať přijme křest ve jméno Ježíše Krista na odpuštění vašich hříchů“ (Sk 2,38). Křest byl tedy potvrzením rozhodnutí odstoupení od hříchů a začátku nového života s Kristem v církvi.

Nesmíme přitom ale zapomenout, že křest byl tehdy udělován lidem už dospělým. Velice vážně byl chápán požadavek změny stylu života. Katechumen poznával nejen pravdy víry, ale prožíval také doby intenzivního pokání. Církev učila, že po křtu už člověk nesmí páchat hříchů těžké, to znamená takové, které zničí jeho spojení s Kristem.

Praxe ale dokázala, že takový přístup byl příliš radikální. Mnozí pokřtěni to nezvládli. Církev tedy uznala, že je možné pokání i po křtu, za účelem získání ztracené milosti. Tak se tvořila praxe svátosti smíření, která byla nazývána „druhou šancí po ztroskotání, kterým byla ztráta milosti“. Nejdříve toto pokání mělo veřejný charakter a bylo velice přísné. Až do VI. století převládal názor, že po křtu je možné už jen jedno pokání. Měla to být jakási analogie se křtem, který je také neopakovatelný. Od VII. století je přijatá praxe individuálního vyznávání hříchů před knězem. Dnes je to řádná a základní forma pokání.

Co z toho vyplývá dnes pro nás?

Svátosti křtu (dospělých) a smíření jsou svátostmi obrácení. Zpověď je šancí pro pokřtěné, kteří upadli do hříchů těžkého, je to tedy pro hříšné žijící v církvi. Především pro ty, kteří zhřešili těžce a tím ztratili milost svátostí křtu a zranili společenství církve. Pro skutečné a opravdové smíření s Bohem je nutné nejdříve obrácení srdce a vnitřní pokání – bez nich kající skutky jsou nepravdivé a nemají žádný účinek.

Skrze svátost pokání člověk prožívá smíření s Bohem, církvi a se sebou samotným. Církevní přikázání ukládá, že máme povinnost se zpovídat aspoň jednou za rok. Je to minimum, které vychází z jistého realismu: jsme slabí, padáme a pořád znovu potřebujeme milost odpuštění. Mnozí se zpovídají pravidelně a mnohem častěji, také tehdy, když svědomí není zatížené žádným těžkým hříchem. Taková praxe je moc dobrá – učí postoj bdění a pomáhá ve výchově citlivého pravého svědomí. Bylo by ale velkou chybou, kdyby zpověď se stala pouze zvykem, rutinou pro uklidnění hlasu svědomí a nebyla doprovázena přijetím výzvy: „jdi a už více nehřeš“.

Každý pátek během roku je den pokání, které nemůže být omezené pouze na bezmyšlenkovou zdrželivost od masa. Pokání a obrácení mají mnohem závažnější obsah. Ještě větší příležitost k tomu přináší doba postní, jejíž liturgie často připomíná o významu svátosti křtu.

Odpuštění hříchů skrze církev se neomezuje pouze na křest a zpověď. Existují i další cesty: eucharistie, která začíná vyznáním hříchů a jejich odpuštěním, svátost nemocných, každodenní zpytování svědomí, duchovní doprovázení a vzájemné odpuštění. Samozřejmě, pokud jsme zhřešili těžce, pro smíření s Bohem a církvi potřebujeme individuální zpověď s rozhřešením.

Nezapomínejme, že církev je místem a společenstvím, kde můžeme prožít odpuštění – v ní se pořád znovu naplňuje podobnost s marnotratným synovi: ztracení se vrací k domu, slyší slova rozhřešení a nalézají pokoj v objetí milosrdného Otce.

ThDr. Tomasz Jaklewicz